

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ ГРЕЧКИ

Ільченко О.В. ст. викл. кафедри економіки

В Україні традиційно вирощують гречку і просо — круп'яні культури, що користуються неабияким попитом як на внутрішньому, так і зовнішньому агропродовольчому ринках. Серед круп'яних - гречка не лише одна із найбільш популярних у споживачів, але й забезпечує високу рентабельність вирощування та експортний потенціал росту. Ці конкурентні переваги контрастують із динамікою посівних площ, яка суттєво коливається останніми роками під цією культурою.

Жодна із сільськогосподарських культур впродовж останніх років не мала такої високої різниці між роздрібними та закупівельними цінами, як гречка.

Впродовж усього 2015 року та на початку 2016 року зростання цін відбулося відразу за декількома видами соціально значущих продуктів. У цьому переліку гречка виявилася у винятковому становищі: ціна на цей продукт піднялася удвічі-тричі. Високі ціни на гречку жодним чином сьогодні не пов'язані з її дефіцитом на внутрішньому ринку в класичному розумінні цього економічного терміну, оскільки її пропозиція цілком задовольняється вітчизняним виробництвом і наявними залишками на початок аналізованого періоду.

Здебільшого основна причина зростання цін на гречку лежить у площині різкої девальвації гривні та погіршення соціально-економічної ситуації в країні, що спонукало населення звернутися до традиційного досвіду запасання крупами. Різке підвищення попиту зумовило зростання роздрібних цін на гречку, хоча реальна собівартість її виробництва є набагато нижчою.

Інший парадокс роздрібної торгівлі полягає у тому, що ціна 1 кг не смаженої гречки в середньому на 15-35 % вища за ту, що пройшла відповідну доробку та додаткові витрати на сушіння. У цьому випадку провідну роль відіграє фактор споживчих уподобань населення, а також корисних властивостей. Адже загальновідомо, що відсутність впливу високих температур дозволяє зберегти в гречаній крупі збалансований білково-вуглеводний комплекс поживних елементів.

Для товаровиробників зростання роздрібних цін на гречку якоїсь суттєвої додаткової вигоди не принесло, хоча в кінці лютого закупівельні ціни на ринку почали швидко підвищуватися, адже основна маса продукції була реалізована від урожаю до кінця 2015 року.

Так, в січні 2016 року, за даними моніторингу аграрного ринку, ціна 1 т гречки коливалася в середньому у межах 14800-15000 грн./т, а з початку лютого відбулося її зростання до 15400 грн/т, тоді як у роздрібній торговельній мережі ціна 1 кг не смаженої (з мінімальною доробкою) гречки становить щонайменше від 26 до 30 грн і вище.

Удосконалення елементів технології вирощування гречки, впровадження сучасних агротехнічних прийомів, нових районованих сортів, удосконалення сівозмін із підбором найкращих попередників спрямоване, насамперед, на покращення родючості ґрунтів і підвищення врожайності сільськогосподарських культур. Використання таких заходів дозволяє збільшити обсяг виробництва продукції та підвищити його ефективність.

Так, при вирощуванні гречки сорту Слобожанка в порівнянні з сортом Ярославна відмічається зниження ефективності при низьких нормах висіву і навпаки – зростання, при збільшенні норми висіву схожого насіння.

Урожайність при нормах висіву 2,5 і 3 млн. шт./га знизилася відповідно на 0,12 і 0,35 т/га, а при нормах висіву 3,5 і 4 млн. шт./га – зросла відповідно на 0,13 і 0,22 т/га. Така тенденція спостерігається і при розрахунках вартості продукції, прибутку із 1 га та рівня рентабельності.

При використанні насіння сорту Слобожанка в порівнянні з Ярославна із нормами висіву 2,5 і 3 млн. шт./га вартість продукції з 1 га зменшилася відповідно на 1824 і 5320 грн., собівартість 1 ц зросла на 12,34 і 31,04 грн., прибуток з 1 га зменшився на 1606 і 4683 грн., рівень рентабельності – на 9,2 і 25,4%.

При використанні насіння сорту Слобожанка в порівнянні з Ярославна із нормами висіву 3,5 і 4 млн. шт./га вартість продукції з 1 га зросла відповідно на 1976 і 3344 грн., собівартість 1 ц знизилася на 11,66 і 29,96 грн., прибуток з 1 га збільшився на 1739 і 2944 грн., рівень рентабельності – на 9,5 і 18,9%.

По сорту Ярославна найвищий рівень економічної ефективності вирощування гречки досягнутий при нормі висіву 3 млн. шт./га, що в порівнянні з контролем (3,5 млн. шт./га) вище: урожайності – на 0,26 т/га, прибутку – на 3478,8 грн./га і рівня рентабельності – на 18,6%.

По сорту Слобожанка найвищий рівень економічної ефективності досягнутий при нормі висіву 3,5 млн. шт./га, який прийнятий за контроль. Тому в інших варіантах із варіацією норми висіву показники мають від'ємне значення.

Також приходимо до висновку, що вирощування гречки обох сортів відзначається високим рівнем прибутковості, адже прибуток за всіма варіантами складає від 21 до 33 тис. грн./га, а рівень рентабельності – 200-265%.

А найкращим є варіант із вирощуванням гречки сорту Ярославна із нормою висіву 3 млн. шт./га, де одержано найбільший прибуток 33006 грн./га із рівнем рентабельності 265,3%.